IJTIMOIY PSIXALOGIYADA KENIZIMNI TA'SIRI

Atadjanov Eldorjon Erkinjanovich
E-mail: parizodaatadjanova@gmail.com
doi:https://doi.org/10.5281/zenodo.23034683

Annotatsiya. Mazkur maqolada nigilizmning ijtimoiy-psixologik mazmuni, uning shaxsning qadriyatlar tizimi, ijtimoiy identifikatsiyasi, guruhlarga mansublik hissi, hayot mazmunini anglash jarayoni hamda ijtimoiy munosabatlariga ta’siri tahlil qilinadi. Nigilizm inson hayoti, jamiyatdagi qadriyatlar va mavjud ijtimoiy me’yorlarning mutlaq ahamiyatiga nisbatan shubha yoki inkor bilan tavsiflanadigan dunyoqarash sifatida ko‘rib chiqiladi. Ijtimoiy psixologik nuqtayi nazardan nigilistik qarashlarning shakllanishida ijtimoiy muhit, oilaviy munosabatlar, tengdoshlar guruhi, ta’lim muhiti, ijtimoiy begonalashuv va raqamli kommunikatsiya muhim omillar sifatida namoyon bo‘lishi mumkin. Maqolada nigilizmni depressiya yoki boshqa psixologik holatlar bilan avtomatik ravishda tenglashtirish noto‘g‘ri ekanligi asoslanadi. Shuningdek, nigilistik qarashlarning ijtimoiy stereotiplar, shaxsiy ma’no izlash va farovonlik bilan bog‘liq jihatlari yoritiladi.

Kalit so‘zlar: nigilizm, ijtimoiy psixologiya, qadriyat, identifikatsiya, ijtimoiy guruh, hayot mazmuni, begonalashuv, farovonlik.

Аннотация. В данной статье анализируется социально-психологическое содержание нигилизма, его влияние на систему ценностей индивида, социальную идентификацию, чувство принадлежности к группам, процесс понимания смысла жизни и социальные отношения. Нигилизм рассматривается как мировоззрение, характеризующееся сомнением или отрицанием абсолютной важности человеческой жизни, ценностей в обществе и существующих социальных норм. С социально-психологической точки зрения, важными факторами формирования нигилистических взглядов могут быть социальная среда, семейные отношения, группа сверстников, образовательная среда, социальная отчужденность и цифровая коммуникация. В статье утверждается, что некорректно автоматически приравнивать нигилизм к депрессии или другим психологическим состояниям. Также освещаются аспекты нигилистических взглядов, связанные с социальными стереотипами, поиском личного смысла и благополучием.

Ключевые слова: нигилизм, социальная психология, ценности, идентификация, социальная группа, смысл жизни, отчуждение, благополучие.

Abstract. This article analyzes the socio-psychological nature of nihilism and its impact on an individual's value system, social identity, sense of group belonging, the process of finding meaning in life, and social relationships. Nihilism is examined as a worldview characterized by skepticism or denial regarding the absolute significance of human life, societal values, and existing social norms. From a socio-psychological perspective, factors such as the social environment, family relationships, peer groups, the educational setting, social alienation, and digital communication can play a significant role in the formation of nihilistic views. The article argues that it is incorrect to automatically equate nihilism with

depression or other psychological conditions. Furthermore, it highlights aspects of nihilistic views related to social stereotypes, the search for personal meaning, and well-being.

Key words: nihilism, social psychology, value, identity, social group, meaning of life, alienation, well-being.

Kirish. Zamonaviy jamiyatda ijtimoiy munosabatlarning murakkablashuvi, axborot oqimining keskin ortishi va insonning turli xil dunyoqarashlar bilan muntazam to‘qnash kelishi shaxsning qadriyatlari va hayot mazmuniga bo‘lgan munosabatini o‘zgartirmoqda. Bunday sharoitda insonning mavjud ijtimoiy me’yorlar, qadriyatlar va hayotning mazmuni haqidagi qarashlarini qayta ko‘rib chiqishi tobora muhim psixologik jarayonga aylanmoqda. Nigilizm ana shunday dunyoqarash hodisalaridan biri bo‘lib, umumiy ma’noda mavjud qadriyatlar, ma’naviy tamoyillar yoki hayotning obyektiv mazmuniga nisbatan radikal shubha yoki inkor bilan tavsiflanadi. Ijtimoiy psixologiyada esa nigilizmni faqat falsafiy qarash sifatida emas, balki shaxsning ijtimoiy guruhlar, qadriyatlar va ijtimoiy munosabatlarga bo‘lgan munosabatini o‘rganish bilan bog‘liq hodisa sifatida ham tahlil qilish mumkin. Hayot mazmuni ijtimoiy psixologiyada muhim psixologik konstruktlardan biri hisoblanadi. Hicks va King hayot mazmunini insonning o‘z hayotini mazmunli deb baholashi bilan bog‘liq subyektiv tajriba sifatida izohlaydi. Ularning tadqiqotlari hayot mazmuni ijobiy emotsional holatlar va insonning psixologik faoliyati bilan chambarchas bog‘liqligini ko‘rsatadi [1]. Shu sababli nigilistik qarashlarning shaxsning hayot mazmunini anglashiga, ijtimoiy guruhlarga mansublik hissiga va boshqa insonlar bilan munosabatlariga qanday ta’sir ko‘rsatishini o‘rganish ijtimoiy psixologiya uchun muhim masalalardan biridir. Tadqiqotning asosiy maqsadi ijtimoiy psixologiyada nigilizmning shaxsning ijtimoiy munosabatlari, qadriyatlar tizimi, ijtimoiy identifikatsiyasi va hayot mazmunini anglashiga ta’sirini nazariy jihatdan tahlil qilishdan iborat. Tadqiqotda nazariy tahlil, ilmiy adabiyotlarni qiyosiy o‘rganish, psixologik konsepsiyalarni tizimlashtirish va ijtimoiy-psixologik yondashuvlardan foydalanildi. Shuningdek, hayot mazmuni, ijtimoiy identifikatsiya va nigilistik qarashlar o‘rtasidagi konseptual bog‘liqlik tahlil qilindi.

Adabiyotlar tahlili. Ijtimoiy psixologiyada nigilizm masalasini o‘rganish falsafa, psixologiya, sotsiologiya va ijtimoiy psixologiya fanlari kesishmasida shakllangan. Nigilizm tushunchasi tarixan hayot mazmuni, qadriyatlar, axloqiy me’yorlar va insonning jamiyatdagi o‘rniga munosabat bilan bog‘liq holda talqin qilingan. Zamonaviy psixologik tadqiqotlarda esa mazkur hodisa shaxsning ekzistensial qarashlari, ijtimoiy identifikatsiyasi, ijtimoiy aloqalari va subyektiv farovonligi bilan bog‘liq holda o‘rganilmoqda. Nigilizmning psixologik mazmunini tushunishda hayot mazmuni konsepsiyasi alohida ahamiyatga ega. Hicks va King [1] hayot mazmunini insonning o‘z hayotini mazmunli va ahamiyatli deb his qilishi bilan bog‘liq subyektiv tajriba sifatida izohlaydi. Mualliflarning fikricha, hayot mazmuni insonning kundalik faoliyati, maqsadlari va ijtimoiy munosabatlarini yaxlit tizim sifatida anglashiga yordam beradi. Mazkur yondashuv nigilizmni tahlil qilish uchun muhim, chunki nigilistik qarashlarda aynan hayotning umumiy yoki obyektiv mazmuni mavjudligiga nisbatan shubha markaziy o‘rin egallaydi. King va Hicks [2] tomonidan olib borilgan keng qamrovli ilmiy sharhda hayot mazmuni inson psixologik faoliyatining muhim komponentlaridan biri sifatida ko‘rsatiladi. Tadqiqotchilar mazmunlilikni hayotning tushunarliligi, maqsadliligi va ahamiyatliligini his qilish bilan bog‘laydi. Ushbu konsepsiya

nigilizmning ijtimoiy-psixologik oqibatlarini tushuntirishda nazariy asos bo‘lib xizmat qiladi. Chunki hayot mazmunining zaiflashuvi shaxsning kelajakni rejalashtirishi, ijtimoiy maqsadlarni belgilashi va o‘zini muayyan guruh bilan bog‘lashi jarayonlariga ta’sir qilishi mumkin. Nigilizmning ijtimoiy psixologik jihatlarini o‘rganishda ijtimoiy identifikatsiya nazariyasi ham muhim ahamiyatga ega. Brown [3] ijtimoiy identifikatsiya yondashuvini tahlil qilib, shaxsning o‘zini muayyan ijtimoiy guruhga mansub deb bilishi uning o‘zini anglash jarayonining muhim qismi ekanligini ta’kidlaydi. Mazkur nazariy yondashuv nigilistik qarashlarning guruhga mansublik bilan bog‘liq jihatlarini tushuntirish imkonini beradi. Xususan, mavjud ijtimoiy qadriyatlarga shubha bilan qaraydigan shaxs an’anaviy guruh identifikatsiyasini qayta ko‘rib chiqishi yoki yangi ijtimoiy guruhlar va hamjamiyatlarni izlashga moyil bo‘lishi mumkin. Nigilizmning jamiyatdagi idrok qilinishiga bag‘ishlangan tadqiqotlar ham muhim ilmiy ahamiyatga ega. Scott va Cohen [4] tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda nigilistlar haqidagi ijtimoiy stereotiplar o‘rganilgan. Tadqiqot natijalari nigilistik qarashlarga ega shaxslar haqida jamiyatda ko‘pincha salbiy tasavvurlar shakllanishini ko‘rsatgan. Mualliflar bunday shaxslar ayrim hollarda maqsadsiz, pessimistik yoki ijtimoiy jihatdan moslashuvi past insonlar sifatida tasavvur qilinishini qayd etadi. Biroq bunday stereotiplarni nigilizmga ega bo‘lgan har bir shaxsga avtomatik ravishda tatbiq etish ilmiy jihatdan to‘g‘ri emas.

Mazkur tadqiqot ijtimoiy psixologiya uchun yana bir muhim masalani — nigilistik qarashlarning o‘zi bilan nigilist shaxs haqidagi ijtimoiy tasavvurlarni farqlash zarurligini ko‘rsatadi. Ya’ni, jamiyatning muayyan dunyoqarashga bergan bahosi bilan ushbu dunyoqarashga ega shaxsning real psixologik xususiyatlari bir xil tushuncha emas. Adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, nigilizmni ijtimoiy psixologiyada o‘rganish uchta asosiy yo‘nalishda amalga oshirilishi mumkin. Birinchisi — qadriyatlar va hayot mazmuni yo‘nalishi bo‘lib, bunda nigilizmning insonning mavjud qadriyatlar tizimiga va hayot mazmunini anglashiga ta’siri o‘rganiladi. Ikkinchisi — ijtimoiy identifikatsiya yo‘nalishi bo‘lib, shaxsning ijtimoiy guruhlarga mansubligi, guruh qadriyatlarini qabul qilishi yoki rad etishi tahlil qilinadi. Uchinchisi — ijtimoiy munosabatlar va farovonlik yo‘nalishi bo‘lib, nigilistik qarashlarning ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash, shaxslararo munosabatlar va subyektiv farovonlik bilan aloqasi o‘rganiladi. Shuningdek, mavjud adabiyotlarda nigilizmning yoshlar ijtimoiylashuvi, raqamli muhit, virtual hamjamiyatlar va yangi ijtimoiy identifikatsiya shakllari bilan bog‘liqligini chuqurroq o‘rganish zarurati mavjud. Raqamli kommunikatsiya sharoitida yoshlar turli dunyoqarashlar bilan tez va muntazam tanishadi. Bu esa an’anaviy qadriyatlarni qayta baholash, muqobil guruhlarga mansublikni izlash va individual hayotiy pozitsiyani shakllantirish jarayonlariga ta’sir qilishi mumkin. Umuman olganda, tahlil qilingan ilmiy manbalar nigilizmni bir xil va faqat salbiy psixologik hodisa sifatida emas, balki qadriyatlar, hayot mazmuni, ijtimoiy identifikatsiya, guruhga mansublik va farovonlik bilan o‘zaro bog‘liq murakkab ijtimoiy-psixologik fenomen sifatida o‘rganish zarurligini ko‘rsatadi. Shu bilan birga, mavjud tadqiqotlarning katta qismi ekzistensial mazmun va farovonlikka e’tibor qaratgan bo‘lsa, nigilizmning ijtimoiy guruhlardagi xulq-atvor, virtual hamjamiyatlarga mansublik va yoshlarning ijtimoiylashuviga ta’sirini kompleks o‘rganish istiqbolli ilmiy yo‘nalishlardan biri hisoblanadi.

Tadqiqot natijalari va muhokamasi. Mazkur tadqiqot doirasida ijtimoiy psixologiyada nigilizmning shaxsning qadriyatlar tizimi, ijtimoiy identifikatsiyasi, hayot mazmunini anglash

jarayoni, guruhlarga mansublik hissi va ijtimoiy munosabatlariga ta’siri nazariy-tahliliy jihatdan o‘rganildi. Ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish natijasida nigilizmni faqat salbiy psixologik holat sifatida emas, balki shaxsning jamiyat, qadriyatlar va o‘z hayotiga munosabatini aks ettiruvchi murakkab ijtimoiy-psixologik hodisa sifatida baholash zarurligi aniqlandi.

Nigilizmning qadriyatlar tizimiga ta’siri. Tadqiqot natijalari nigilistik qarashlarning eng muhim ko‘rinishlaridan biri shaxsning mavjud ijtimoiy va axloqiy qadriyatlarga nisbatan shubha bilan munosabatda bo‘lishi ekanligini ko‘rsatdi. Bunda shaxs jamiyat tomonidan qabul qilingan ayrim qadriyatlarning mutlaq yoki universal ahamiyatini rad etishi mumkin. Biroq mavjud qadriyatlarni tanqid qilishning o‘zi nigilizmni anglatmaydi. Tanqidiy fikrlash jarayonida inson muayyan qadriyatlarni dalillar asosida qayta baholaydi va ularning o‘rniga muqobil qarashlarni shakllantirishi mumkin. Nigilistik pozitsiyada esa ayrim hollarda qadriyatlarning obyektiv yoki universal asosga ega ekanligi rad etiladi. Shu sababli ijtimoiy psixologik tahlilda tanqidiy fikrlash, qadriyatlarni qayta baholash va nigilistik inkor tushunchalarini bir-biridan farqlash muhim hisoblanadi.

Nigilizm va ijtimoiy identifikatsiya. Tadqiqotning yana bir muhim natijasi nigilistik qarashlar bilan ijtimoiy identifikatsiya o‘rtasidagi bog‘liqlikni ko‘rsatdi. Shaxs o‘zini ma’lum bir ijtimoiy guruhga mansub deb his qilishi uchun ushbu guruhning ayrim qadriyatlari va me’yorlarini ma’lum darajada qabul qilishi talab etiladi. Agar shaxs an’anaviy ijtimoiy qadriyatlarni rad etsa, uning muayyan guruh bilan identifikatsiyasi zaiflashishi mumkin. Bunday vaziyatda shaxs o‘zini boshqa guruh, submadaniyat yoki virtual hamjamiyat bilan bog‘lashga intilishi ehtimoli mavjud. Biroq bu jarayonni to‘g‘ridan-to‘g‘ri sabab-oqibat munosabati sifatida talqin qilish mumkin emas. Ijtimoiy identifikatsiyaga oila, do‘stlar, ta’lim muhiti, kasbiy faoliyat, madaniy muhit va shaxsning individual tajribasi kabi ko‘plab omillar ta’sir ko‘rsatadi.

Nigilizmning hayot mazmunini anglashga ta’siri. Tahlil natijalari nigilizm va hayot mazmuni masalasi o‘rtasida bevosita konseptual bog‘liqlik mavjudligini ko‘rsatdi. Ekzistensial nigilizm hayotning oldindan belgilangan yoki universal mazmuni mavjudligini shubha ostiga qo‘yadi. Bunday dunyoqarash shaxsning hayotiy maqsadlarni belgilash jarayoniga turlicha ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Ayrim shaxslar universal ma’noning mavjud emasligi haqidagi xulosadan so‘ng individual maqsadlarini mustaqil ravishda shakllantirishi mumkin. Boshqalarida esa mavjud maqsadlarning ahamiyati pasayishi va kelajakni rejalashtirishga nisbatan befarqlik yuzaga kelishi mumkin. Shuning uchun tadqiqot natijalariga ko‘ra, “obyektiv hayot mazmunining mavjudligini rad etish” va “shaxsiy ma’noga ega bo‘lmaslik” bir xil hodisa emas. Ushbu farq nigilizmning psixologik oqibatlarini baholashda muhim metodologik ahamiyatga ega.

Nigilizm va ijtimoiy munosabatlar. Nigilistik qarashlarning ijtimoiy munosabatlarga ta’siri ham bir xil emas. Mavjud ijtimoiy institutlar va me’yorlarga nisbatan kuchli shubha ayrim shaxslarning an’anaviy ijtimoiy munosabatlardan uzoqlashishiga olib kelishi mumkin. Bunday holatda shaxs o‘zini jamiyatning ustuvor qadriyatlaridan ajralgan holda his qilishi ehtimoli ortadi. Boshqa tomondan, umumiy qarashlari o‘xshash bo‘lgan shaxslar o‘zaro muloqot orqali yangi ijtimoiy aloqalar yaratishi mumkin. Ayniqsa, internet va ijtimoiy tarmoqlar bunday shaxslarning bir-birini topishi va virtual hamjamiyatlar shakllantirishiga imkon beradi. Demak, nigilizmning ijtimoiy munosabatlarga ta’siri faqat ijtimoiy izolyatsiya

bilan cheklanmaydi. U ayrim holatlarda an’anaviy munosabatlardan uzoqlashish bilan bir vaqtda yangi ijtimoiy aloqalarning shakllanishiga ham sabab bo‘lishi mumkin.

Nigilizm va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash. Tadqiqotlar tahlili ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash nigilistik qarashlarning psixologik oqibatlarini tushunishda muhim omil ekanligini ko‘rsatdi. Shaxsning oilasi, do‘stlari, tengdoshlari yoki boshqa ijtimoiy guruhlar tomonidan qo‘llab-quvvatlanishi uning hayot mazmunini shakllantirish jarayoniga yordam berishi mumkin. Aksincha, ijtimoiy aloqalarning zaiflashishi shaxsning o‘zini jamiyatdan ajralgan holda his qilishiga olib kelishi mumkin. Shu nuqtayi nazardan, nigilizm va ijtimoiy begonalashuv o‘rtasidagi munosabatni bir tomonlama emas, balki o‘zaro ta’sir qiluvchi jarayon sifatida ko‘rib chiqish maqsadga muvofiq.

Yoshlar orasida nigilizmning namoyon bo‘lishi. Yoshlar nigilistik qarashlarning shakllanishi va qayta ko‘rib chiqilishi uchun alohida ahamiyatga ega bo‘lgan ijtimoiy guruh hisoblanadi. Chunki yoshlik davrida shaxsning dunyoqarashi, qadriyatlari, kasbiy yo‘nalishi va ijtimoiy identifikatsiyasi faol shakllanadi. Tadqiqot natijalari yoshlarning mavjud qadriyatlarni shubha ostiga qo‘yishi har doim ham salbiy psixologik holat sifatida baholanmasligi kerakligini ko‘rsatadi. Ba’zi hollarda bu jarayon mustaqil fikrlash, o‘z pozitsiyasini shakllantirish va shaxsiy qadriyatlarni tanlashning bir qismi bo‘lishi mumkin. Shu bilan birga, nigilistik qarashlar mutlaq ma’nosizlik, barcha ijtimoiy aloqalarni rad etish yoki kelajakdagi maqsadlardan voz kechish bilan birga kechsa, shaxsning ijtimoiy moslashuvi masalasi alohida tadqiq etilishi lozim.

Raqamli muhit va nigilistik qarashlar. Zamonaviy raqamli muhit nigilistik qarashlarning tarqalishi va muhokama qilinishida yangi kommunikativ imkoniyatlarni yaratmoqda. Ijtimoiy tarmoqlar, forumlar va virtual hamjamiyatlarda insonlar turli falsafiy va ijtimoiy qarashlar bilan tanishadi. Bunday muhit ikki xil yo‘nalishda ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Bir tomondan, turli qarashlar bilan tanishish shaxsning mavjud stereotiplarini qayta ko‘rib chiqishi va mustaqil fikrlashini rivojlantirishi mumkin. Ikkinchi tomondan, bir xil qarashdagi foydalanuvchilar birlashib, o‘zaro mustahkamlovchi virtual guruhlarni shakllantirishi mumkin. Shu sababli raqamli muhitni nigilizmning bevosita sababi sifatida emas, balki turli dunyoqarashlarning shakllanishi, tarqalishi va mustahkamlanishiga ta’sir qiluvchi ijtimoiy-kommunikativ muhit sifatida baholash maqsadga muvofiq.

Nigilizm va psixologik farovonlik. Ilmiy adabiyotlar tahlili nigilistik qarashlar bilan psixologik farovonlik o‘rtasida murakkab munosabat mavjudligini ko‘rsatadi. Nigilizmning o‘zi avtomatik ravishda psixologik muammoga tenglashtirilmasligi kerak. Shaxs universal hayot mazmunining mavjudligiga ishonmasligi bilan birga, o‘z hayoti uchun individual maqsadlar, munosabatlar va qadriyatlarni shakllantirishi mumkin. Shu sababli psixologik farovonlikni baholashda faqat nigilistik qarashlarning mavjudligi emas, balki shaxsning ijtimoiy aloqalari, hayotiy maqsadlari, ma’no yaratish imkoniyati va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash darajasini ham hisobga olish zarur.

Natijalarni umumlashtirish. Nazariy tahlil asosida nigilizmning ijtimoiy-psixologik ta’sirini quyidagi yo‘nalishlarda umumlashtirish mumkin:

Ta’sir sohasi	**Asosiy namoyon bo‘lish shakli**
Qadriyatlar	Mavjud qadriyatlarning universal ahamiyatini shubha ostiga qo‘yish
Ijtimoiy identifikatsiya	Guruhga mansublikni qayta ko‘rib chiqish

Hayot mazmuni	Universal hayot mazmuniga nisbatan shubha
Ijtimoiy munosabatlar	Ayrim guruh va institutlardan uzoqlashish yoki yangi guruhlarni izlash
Ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash	Shaxsning mazmun va mansublik hissini shakllantirishga ta’sir qilish
Raqamli muhit	Muqobil dunyoqarashlar bilan tanishish va virtual hamjamiyatlarga qo‘shilish
Psixologik farovonlik	Individual ma’no, ijtimoiy aloqalar va boshqa omillarga bog‘liq holda turlicha namoyon bo‘lish

Umuman olganda, tadqiqot natijalari nigilizmning ijtimoiy-psixologik ta’siri bir yo‘nalishli va bir xil emasligini ko‘rsatadi. Uning oqibatlari shaxsning yoshi, ijtimoiy muhiti, qadriyatlari, guruhga mansublik hissi, ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash darajasi va hayotiy maqsadlari bilan o‘zaro bog‘liq holda shakllanadi. Shuningdek, nigilizmni depressiya, maqsadsizlik, ijtimoiy izolyatsiya yoki psixologik moslashuvning buzilishi bilan avtomatik ravishda tenglashtirish ilmiy jihatdan ehtiyotkorlikni talab qiladi. Nigilistik dunyoqarashning mavjudligi shaxsning butun psixologik holatini belgilab bermaydi. Shu asosda kelgusidagi empirik tadqiqotlarda nigilistik qarashlar darajasi bilan hayot mazmuni, ijtimoiy identifikatsiya, ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash, virtual hamjamiyatlarga mansublik va psixologik farovonlik o‘rtasidagi statistik bog‘liqliklarni o‘rganish maqsadga muvofiqdir. Bunday tadqiqotlar nigilizmning ijtimoiy psixologiyadagi o‘rnini yanada aniqroq ochib berishga imkon beradi.

Xulosa. Ijtimoiy psixologik tahlil shuni ko‘rsatadiki, nigilizm shaxsning ijtimoiy hayotiga bir nechta yo‘nalishlarda ta’sir qilishi mumkin. Avvalo, u mavjud qadriyatlar va ijtimoiy me’yorlarni qayta baholashga, shaxsning ijtimoiy identifikatsiyasini o‘zgartirishga hamda hayot mazmuni haqidagi qarashlarni qayta ko‘rib chiqishga olib kelishi mumkin. Nigilistik dunyoqarash mavjud ijtimoiy guruhlardan uzoqlashish bilan birga, o‘xshash qarashlarga ega bo‘lgan yangi guruhlar va virtual hamjamiyatlarga mansublikni kuchaytirishi ham mumkin. Shuning uchun uning ta’sirini faqat ijtimoiy salbiy oqibatlar orqali baholash biryoqlama yondashuv hisoblanadi. Tadqiqotlar hayot mazmuni, ijtimoiy mansublik va psixologik farovonlik o‘rtasida muhim aloqalar mavjudligini ko‘rsatadi. Shu bilan birga, nigilizmning farovonlikka ta’siri barcha shaxslar uchun bir xil emas. Shaxsiy ma’no, ijtimoiy munosabatlar va boshqa individual omillar ushbu munosabatni o‘zgartirishi mumkin. Kelgusidagi empirik tadqiqotlarda nigilistik qarashlar, ijtimoiy identifikatsiya, ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash, hayot mazmuni va psixologik farovonlik o‘rtasidagi bog‘liqlikni yosh guruhlari kesimida o‘rganish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Hicks J.A., King L.A. Meaning in Life as a Subjective Judgment and a Lived Experience // Social and Personality Psychology Compass. – 2009. – Vol. 3, No. 4. – P. 638–653.
2. Brown R. The Social Identity Approach: Appraising the Tajfellian Legacy // British Journal of Social Psychology. – 2020. – Vol. 59, No. 1. – P. 5–25.
3. King L.A., Hicks J.A. The Science of Meaning in Life // Annual Review of Psychology. – 2021. – Vol. 72. – P. 561–584.

4. Scott M.J., Cohen A.B. Stereotypes of Nihilists Are Overwhelmingly Negative // The Journal of Social Psychology. – 2022. – Vol. 162, No. 3. – P. 338–358.
5. Crammond L., Halliday S., van Antwerpen N. When Help Harms and Meaning Matters: Social Support and Endogenous Meaning as Moderators of the Relationship Between Existential Nihilism and Wellbeing // The Journal of Psychology. – 2026. – Vol. 160, No. 6. – P. 689–708.
6. Frankl V.E. Man's Search for Meaning. – Boston: Beacon Press, 2006.
7. Baumeister R.F. Meanings of Life. – New York: Guilford Press, 1991.